

Program i literatura VI edycji Młodzieżowej Olimpiady Wiedzy o Społeczeństwie

Młodzieżowa Olimpiada Wiedzy o Społeczeństwie (MOWOS) jest formą współzawodnictwa edukacyjnego, podczas którego oceniane są wiedza, umiejętności oraz postawy (w tym przede wszystkim szeroko rozumiane postawy obywatelskie).

Cele

Celem głównym Olimpiady jest poszerzanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i promowanie postaw, które umożliwiają pełne i efektywne uczestnictwo młodych ludzi w życiu publicznym – uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych, poprzez realizację trzystopniowych zawodów VI edycji Młodzieżowej Olimpiady Wiedzy o Społeczeństwie, w roku szkolnym 2021/2022.

Udział w Olimpiadzie zwiększa zainteresowanie uczniów sprawami publicznymi, włączeniem w debaty publiczne, a także uczy dyskusowania w sposób uwzględniający opinie odmienne niż własne z poszanowaniem innych ludzi, grup społecznych, kultur i narodów.

Olimpiada przygotowuje do samodzielnego i niezależnego myślenia o wydarzeniach i procesach zachodzących na szczeblu lokalnym, krajowym, europejskim i globalnym.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe:

- kształtowanie aktywnych postaw nakierowanych na poszukiwanie i wykorzystywanie wiedzy na temat życia publicznego, wyrażanie i uzasadnianie własnego zdania w sprawach publicznych z zachowaniem poszanowania i otwartości na odmienne poglądy;
- rozbudzanie i wzmacnianie aktywnych postaw i zachowań obywatelskich;
- zwiększanie świadomości kontekstu publicznego własnych działań w życiu społecznym i prywatnym;
- promowanie współpracy w sprawach publicznych, a także wiedzy i umiejętności związanych z samoorganizacją w życiu społecznym oraz dążenia do diagnozowania i rozwiązywania problemów otoczenia społecznego;
- upowszechnianie wiedzy o zasadach i procedurach demokratycznych, ich prawnych formach regulacji oraz stosowaniu w życiu codziennym we wszystkich wymiarach życia społecznego;
- ugruntowywanie wiedzy o ustroju politycznym Rzeczypospolitej Polskiej, kompetencjach i zadaniach władz publicznych oraz innych instytucji życia publicznego;
- doskonalenie umiejętności analizy zjawisk zachodzących w życiu publicznym i społecznym, w interakcjach grupowych oraz w życiu prywatnym, mających wpływ na otoczenie społeczne;
- internalizacja istoty praw i wolności człowieka i obywatela, form ich regulacji i prawnych sposobów ich ochrony;
- identyfikowanie i rozumienie współzależności w zglobalizowanym świecie, przedstawianie związków między życiem prywatnym a sytuacją na poziomie społeczności lokalnej, państwa, Europy i świata, wyjaśnianie złożoności zjawisk społecznych, politycznych, ekonomicznych i kulturowych z perspektywy indywidualnej, lokalnej i globalnej;
- rozwijanie zdolności myślenia analitycznego i syntetycznego, planowania oraz realizacji przedsięwzięć, twórczego rozwiązywania problemów, skutecznego komunikowania się, poszukiwania informacji i na ich podstawie podejmowania decyzji, interakcji grupowej, dyskusji i negocjacji;
- tworzenie pozytywnego klimatu wokół aktywnego i świadomego udziału w życiu publicznym i społecznym;
- lepsze przygotowanie młodzieży do stawiania czoła wyzwaniom współczesnego świata, takim jak integracja i globalizacja życia społecznego, wzrost roli wiedzy i informacji oraz coraz szybszy postęp naukowo-techniczny;
- zachęcanie młodzieży do studiowania w uczelniach ekonomicznych.

Cele Olimpiady zbieżne są z celami kształcenia podstawy programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie.

Metodyka

Przebieg poszczególnych etapów Olimpiady opiera się na metodach sprawdzających zarówno wiedzę, umiejętności, jak i postawy w formach indywidualnych, w tym z elementami partycypacyjnymi.

Ocena wiedzy oparta jest na formule testowej, a postaw i zachowań – na projektach uczniowskich, rozwiązywanych studiach przypadku i prezentacjach.

Rodzaj stosowanych metod uzależniony jest od stopnia Olimpiady – im wyższy, tym większe nastawienie na sprawdzenie umiejętności oraz postaw.

I stopień Olimpiady – eliminacje szkolne (jednoetapowe)

1. etap – TEST (praca indywidualna)

II stopień Olimpiady – eliminacje okręgowe (dwuetapowe):

1. etap – TEST EKSPERCKI (praca indywidualna)
2. etap – TEST UCZNIOWKI (praca indywidualna na rzecz innych zawodników)

III stopień Olimpiady – eliminacje centralne (dwuetapowe):

1. etap – TEST (praca indywidualna)
2. etap – PREZENTACJA i jej obrona przez Komisję wraz z pytaniami Komisji dot. hasła zmiennego (praca indywidualna z dyskusją).

Dwuetapowość II stopnia (eliminacje okręgowe) oraz III stopnia (eliminacje centralne) Olimpiady zakładająca, że w pierwszej części zawodnicy wypełniają test, w drugiej zaś stosowane są metody odwołujące się do umiejętności i postaw ma zapewnić z jednej strony wysoce zobiektywizowaną formę sprawdzania wiedzy, z drugiej zaś umożliwić Komisji ocenę umiejętności i postaw.

Zakres tematyczny

Zasadniczy zakres tematyczny Olimpiady wyznaczają treści kształcenia ujęte w podstawie programowej przedmiotu wiedza o społeczeństwie rozszerzone o zagadnienia związane z hasłem przewodnim edycji.

Przystępujący do udziału w Olimpiadzie powinni mieć podstawową wiedzę z zakresu prawa, socjologii i psychologii, ekonomii i zarządzania.

Zakres tematyczny tworzą: **blok stały** oraz **blok zmienny**, związany z corocznie ustalonym hasłem przewodnim.

Stały blok tematyczny dla każdej edycji Olimpiady obejmuje następujące obszary zagadnień:

a. Życie w demokratycznym państwie

Reguły i problemy życia społecznego. Wiedza z zakresu socjologii i psychologii społecznej o procesach grupowych. Role społeczne i organizacyjne. Formy partycypacji w życiu publicznym. Komunikacja interpersonalna – rodzaje komunikacji, podstawy konstruktywnej komunikacji. Rozumienie, interpretacja i wykorzystywanie komunikatów publicznych. Demokracja jako wspólnota wartości a demokracja formalna. Negocjacje – uwarunkowania i strategie. Praca zespołowa – organizacja pracy, tworzenie zespołów, planowanie działań zespołowych, zasady funkcjonowania zespołów.

b. Życie w społeczności lokalnej

Formy partycypacji w życiu społeczności lokalnej. Miejsce i rola samorządu w państwie demokratycznym. Samorząd terytorialny, gospodarczy, zawodowy, pracowniczy – zadania, organizacja działalności.

Institucje i procedury samorządowe. Problemy lokalne i ich rozwiązywanie. Instytucje pomocy społecznej. Samorząd a procesy regionalne i globalne. Działania na rzecz środowiska lokalnego. Cele społeczne. Wydatki budżetu państwa na cele społeczne. Budżet gminy. Budżet partycypacyjny. Działania przedsiębiorcze w gminie. Organizacje pozarządowe.

c. Życie w państwie prawa

Państwo prawa – istota, praktyka, wymogi. Podstawowe zasady państwa prawa. Budowa, rozumienie i interpretacja przepisów prawnych. System sądowniczy w Polsce. Prawo krajowe a prawo europejskie. Prawa człowieka – tradycje i współczesność. Prawa, wolności i obowiązki obywatela. Odpowiedzialność polityczna i prawna. Nieposłuszeństwo obywatelskie. Przejawy łamania praw człowieka, niesprawiedliwości i różnych form dyskryminacji. Dyskryminacja pozytywna

d. Życie w globalizującym się świecie

Współzależności procesów lokalnych, regionalnych, krajowych i globalnych. Podstawy wiedzy o instytucjach Unii Europejskiej. Mechanizmy integracji europejskiej. Integracja, separatyzm, autonomia. Podstawy wiedzy o systemie międzynarodowym. Miejsce Polski w Europie. Polska polityka zagraniczna. Rola państwa w gospodarce. Kryzysy międzynarodowe – finansowe, gospodarcze, polityczne, militarne, humanitarne. Konflikty – rodzaje, przyczyny, przebieg i sposoby kierowania. Mobilność społeczna, migracje międzynarodowe i azyl. Spójność społeczna i procesy globalizacyjne. Zrównoważony rozwój.

Zmienny blok tematyczny ustalany corocznie dla każdej edycji Olimpiady dotyczy zagadnień związanych z hasłem danej edycji.

Hasło przewodnie VI edycji Młodzieżowej Olimpiady Wiedzy o Społeczeństwie brzmi „Obywatel Cyfrowej Rzeczypospolitej”.

Hasło to dotyczy przede wszystkim następujących obszarów:

- internet w stosunkach międzypaństwowych: od cyberdyplomacji do cyberwojny;
- e-państwo dla e-obywateli: od usług publicznych do demokracji cyfrowej;
- cyfrowa gospodarka: od e-commerce do e-sportu.

Literatura

Literaturę VI edycji Olimpiady stanowią podręczniki i publikacje, czasopisma oraz opracowania z różnorodnych dziedzin związanych z wiedzą o społeczeństwie, tj.: prawo, politologia, stosunki międzynarodowe, europeistyka/studia europejskie, socjologia, psychologia społeczna, polityka publiczna, polityka społeczno-gospodarcza, ekonomia.

Organizatorzy zachęcają również do śledzenia bieżących wydarzeń politycznych, społecznych i gospodarczych, co wynika z istoty wiedzy o społeczeństwie

I. Literatura bloku podstawowego:

1. I. Janicka, A. Janicki, A. Kucia-Maćkowska, T. Maćkowski, *Dziś i jutro. Podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej*, Nowa Era, Warszawa.
2. P. Krzesicki, P. Kur, M. Poręba, *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
3. E. Dobrzycka, K. Makara, *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik dla szkoły podstawowej*, Wydawnictwo Pedagogiczne Operon, Gdynia.
4. A. Pacewicz, T. Merta (red.), *KOSS. Wiedza o społeczeństwie w gimnazjum*, Wydawnictwo CIVITAS, Warszawa.

5. K.A. Wojtaszczyk, J. Itrich-Drabrek, I. Malinowska, E. Marciniak, T. Słomka, E. Stasiak-Jazukiewicz, J. Szczepański, P. Tosiek, J. Wojnicki, *Wiedza o społeczeństwie. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej*, MAC Edukacja, Kielce 2021.
6. *Kompendium gimnazjalisty. Historia. Wiedza o społeczeństwie*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa – Bielsko-Biała.
7. *Wiedza o społeczeństwie. Atlas dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych*, Nowa Era, Warszawa.
8. K. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Aspra Jr, Warszawa.

II. Literatura bloku (hasła) zmiennego:

1. Robert Kupiecki i in., *Platforma przeciwdziałania dezinformacji – budowanie odporności społecznej. Badania i edukacja*, Dom Wydawniczy „Elipsa”, Warszawa 2021.
2. Michał R. Wiśniewski, *Wszyscy jesteśmy cyborgami. Jak Internet zmienił Polskę*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2019.
3. Michael Miller, *Internet rzeczy. Jak inteligentne telewizory, samochody, domy i miasta zmieniają świat*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2016.

III. Czasopisma:

1. „Kultura i Społeczeństwo”
2. „Społeczeństwo i Polityka. Pismo Edukacyjne”
3. „e-mentor”

IV. Akty prawne:

1. Konstytucja RP

V. Strony/Źródła internetowe

1. Polska Cyfrowa, <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/strony/o-programie/zasady/publikacje/#/domyslne=1>
2. Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/>
3. European Commission, *Public Opinion*, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD>
4. Pew Research Center, <https://www.pewresearch.org/>